

v ten rozum, že zrušil rozsudek prvního soudu a vrátil mu věc, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y :

Rok jest stranou zmeškán, když se nedostaví v čase k němu ustanoveném, nebo, jestliže se dostavila, když přes soudcovo vyzvání neprojednávává; nebo se po vyvolání věci opět vzdálí (§ 133 c. ř. s.). Jenom tento předpis může přijíti v úvahu pro posouzení otázky, zda žalovaní zmeškali rok ustanovený k ústnímu jednání v tomto sporu na 11. září 1929 o 10. hodině. Odvolací soud vyšetřil a zjistil formálně správně (§ 473 c. ř. s.), že se žalovaní dostavili k tomu roku včas, že vyjednávali se zástupcem druhé strany o smír, že soudce čekal s vyvoláním věci, avšak žalovaní, nedospěvše ke smírnému vyrovnání věci, se vzdálili od soudu, nečekajíce, až bude věc soudem vyvolána. Když po chvíli soudce věc vyvolal, nebyli u soudu přítomni a na žalobcův návrh byl vynesena rozsudek pro zmeškání. Tento skutkový děj nenaplnuje žádný ze skutkových předpokladů právního pojmu zmeškání. Soud měl v době k roku určené dáti věc vyvolati. Neměl s vyvoláním čekati ani na přání některé strany. Ani žalovaní byli v tu dobu u soudu, ale věc nebyla vyvolána, nelze tvrditi, že se nedostavili včas. Když se později vzdálili, není dán předpoklad, že přes soudcovo vyzvání neprojednávávali, nebo že se po vyvolání věci opět vzdálili. Za těchto okolností neměl býti vynesena rozsudek pro zmeškání. Proto je odvolání odůvodněné a mělo by býti vyhověno již při neveřejné poradě podle § 471 čís. 4 c. ř. s.. Z toho důvodu byl shledán rekurs žalovaných odůvodněným a bylo o něm rozhodnuto, jak jest ve výroku uvedeno.

Čís. 9576.

Pensijní pojištění.

Zaměstnavatel ručí zaměstnanci za škodu, jež mu vznikla tím, že mu nemohla býti pro opomenutí včasné přihlášky k pensijnímu pojištění započítána do čekací doby služební doba vykonaná za účinnosti zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. na rok 1907, nejen proto, že ho nepřihlásil k pojištění v dodatečně lhůtě podle § 73/(7) čís. nař. ze dne 25. června 1914, čís. 138 ř. zák., nýbrž i proto, že ho nepřihlásil k pojištění již za účinnosti zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. na rok 1907, předpokládajíc, že nešlo o výjimečný případ podle § 5/(1) zák.

Zaměstnavatel ručí zaměstnanci i za škodu, již mu způsobil tím, že ho po začátku působnosti zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. na rok 1907 přeložil z měsíční do týdenní mzdy, stalo-li se tak k obejití tohoto zákona.

(Rozh. ze dne 25. ledna 1930, R II 450/29.)

Zaměstnanec opřel zažalovaný nárok na náhradu škody o zavinění žalovaného zaměstnavatele spočívající prý v tom, že ho nepřihlásil k pensijnímu pojištění a že ho dokonce přeložil v roce 1909, když zákon ze dne 16. prosince 1906 č. 1 z r. 1907 ř. z. vstoupil v platnost, z měsíční do týdenní mzdy za tím účelem, by nepodléhal ustanovení

o pojištění ve smyslu tohoto zákona. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Důvody: Žaloba opírá se o předpisy o náhradě škody. Musí proto býti předem dokázán na straně žalovaného bezprávný čin a jeho zavinění. Tento důkaz se žalobci nezdařil. V době do 1. října 1914 neprovinila se strana žalovaná, ježto na základě zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. na rok 1907 nabyt zaměstnanec práva z pojištění již nastoupením služebního místa a nebylo k tomu potřebí činnosti žalovaného. Ovšem novelou z roku 1914 zavedena byla povinnost ohlašovací a uložena zaměstnavateli. Žalovaný ji nesplnil, než právem, an žalobce byl dne 1. října 1914 již 55 roků stár a podle § 2 i v doslovu zákona čís. 138 ř. z. z roku 1914 i v doslovu zákona čís. 89 Sb. z. a n. z roku 1920, nepodléhal již pensijnímu pojištění. Při tom jest nerozhodno, že žalobce vykonával v době, kdy tyto zákony vstoupily v platnost, již delší dobu zaměstnání podrobené pojištění. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil věc prvému soudu, by vyčkaje pravomoci, ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody: Při posuzování právního důvodu žaloby jest přihlížeti k vývoji zákonodárství o pensijním pojištění, poněvadž odvolatel při ústním jednání rozebíral sporný případ po stránce právní i vzhledem k zák. čís. 1/1907., nař. čís. 138/1914 a zák. čís. 89/1920 sb. z. a n. Na základě zákona čís. 1/1907 nabyt zaměstnanec práv z pojištění již nastoupením služebního místa, aniž bylo třeba zvláštní přihlášky k pensijnímu pojištění a placení premií. Cis. nařízení ze dne 25. června 1914 čís. 138 ř. zák. změnilo tento stav zásadně tím, že činí nároky pojištěnce závislými na přihlášce a na placení premií (§ 73 cit. nař.). Tuto zásadu převzal i zákon ze dne 5. února 1920 čís. 89 sb. z. a n. Zaměstnanec nemůže se proto domáhati na zaměstnavateli náhrady škody z důvodu, že ho v době účinnosti zákona čís. 1/1907 nepřihlásil k pojištění nebo nezaplatil včas premie. Ani § 73 tohoto zákona, na který odvolatel poukazuje, nečinil nároky pojištěnce závislými na přihlášce a na zaplacení premií. Jedinou sankcí, kterou zákon stíhal opomenutí přihlášky nebo včasné přihlášky byla sankce trestní podle §§ 82 a 85 cit. zák. O ručební povinnosti zaměstnavatele proti zaměstnanci nebylo lze mluvit, protože zaměstnanec i bez přihlášky byl účastný nároku ze zákona, takže opomenutí přihlášky žalovanou firmou po čas účinnosti zákona, čís. 1/1907 nemůže odůvodniti žalobcův nárok na náhradu škody. Pokud jde o pozdější zákonnou úpravu pensijního pojištění (nař. čís. 138/1914 a zák. čís. 89/1920), jest soud první stolice toho názoru, že žalobce podle § 2 čís. 1 těchto zákonů nepodléhal pensijnímu pojištění, an byl dne 1. října 1914 již 55 roků stár, při čemž prý jest lhostejno, že žalobce vykonával již před tím zaměstnání podrobené pojištění. Avšak soud odvolací tento názor nesdílí. Podle ustanovení § 2 čís. 1 v doslovu cis. nař. čís. 138/1914 byly vyňaty z pojišťovací povinnosti osoby, pro které by pojišťovací povinnost nastala poprvé po dokonání 55. roku věku. Toto ustanovení převzal zákon čís. 89/1920 v doslovu, že jsou vyňati zaměstnanci, kteří teprve po dokonání 55. roku věku vstupují poprvé do zaměstnání, zakládajícího pojistnou povinnost. Již z toho doslovu vysvítá, že zákon má tu na mysli jen zaměstnance, kteří do

svého 55. roku nebyli v zaměstnání povinném pojištěním a potom teprve nově vstoupili do takového zaměstnání. Toto ustanovení zákona nevztahuje se tudíž na osoby, které již před dokonáním 55. rokem svého věku byly v zaměstnání zakládajícím pojistnou povinnost a nabyly již podle předchozích zákonů nároků z pojištění. Řečené zákony snaží se tyto již nabyté nároky pojištěnci zachovati (§ 73), takže zejména ustanovením odst. 7. tohoto paragrafu nebyla dotčena zásada vyslovená v § 1 nař. čís. 138/1920 v doslovu zák. čís. 89/1920, že se pojistný poměr zakládá v každém případě nastoupením služby. Poněvadž žalobce tvrdí, že již před dokonáním 55. rokem byl u žalované strany v zaměstnání zakládajícím pojistnou povinnost, byla žalovaná předpokládajíc správnost tohoto tvrzení povinna, žalobce podle čís. nař. 138/1924 k pojištění přihlásiti (§ 73), a může poruшивši tuto povinnost k přihlášce, za podmínek §§ 1294 a 1295 obč. zák. býti po případě povinna žalobci náhradou škody, která mu vznikla z porušení této povinnosti žalovanou stranou. Avšak i další okolnost, o kterou žalobce svůj nárok opírá, že byl žalovanou v roce 1909 přeložen z měsíční do týdenní mzdy, může odůvodniti zavinění žalované strany ve smyslu §§ 1294, 1295 obč. zák., byl-li žalobce tímto postupem, byť i jen dočasně, zbaven nároku na pojištění podle zákona čís. 1/1907, i když žalovaná podle tohoto zákona nebyla povinna žalobce přihlásiti. Neboť, kdyby se byla stala přihláška podle čís. nař. v zákonné lhůtě, byla by pro pojistné nároky rozhodnou doba celého zaměstnání pojištěním povinného, takže by byla pro žalobce započítatelná doba již ode dne působnosti zák. čís. 1/1907 t. j. od 1. ledna 1909. Strana žalovaná byla by proto povinna náhradou škody žalobci, kdyby jejím zaviněním nebylo lze započítati dobu, po kterou žalobce pobíral týdenní mzdu (§ 1 nař. čís. 138/1914). K rozhodnutí této otázky, jakož i další otázky, zda žalobce byl již před dokonáním 55. rokem svého věku v zaměstnání povinném pojištěním, jest soud povolán bez ohledu na vymezenou jeho příslušnost, poněvadž jde o otázky pro rozsudek předurčující. Poněvadž soud první stolice, vycházející z odchylného právního hlediska, nezjistil okolnosti, které by umožnili odvolacímu soudu podle jeho právního názoru ve věci samé rozhodnouti, bylo odvolání vyhověti a jak shora rozhodnouti (§ 496 c. ř. s.).

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu.

D ů v o d y :

Rekurs není oprávněn. Odvolací soud správně dovodil, že žalovaná firma předpokládajíc, že žalobce byl u ní před dokonáním 55. rokem svého věku v zaměstnání zakládajícím jeho pojistnou povinnost, byla podle § 73 (7) čís. nař. ze dne 25. června 1914 čís. 138 ř. zák. povinna, by ho k pensijnímu pojištění včas přihlásila, a že, porušila-li tuto povinnost, může býti žalobci práva ze škody, která mu tím vznikla. Nejvyšší soud souhlasí s odvolacím soudem i v tom, že by žalovaná ručila žalobci za škodu, kterou by mu byla způsobila tím, že ho po počátku působnosti zákona ze dne 16. prosince 1906 čís. 1 ř. zák. na rok 1907, tedy po dni 1. ledna 1909 přeložila z měsíční do týdenní mzdy, stalo-li se tak k obehnutí tohoto zákona, jenž v § 1 klade za podmínku

pojistné povinnosti mimo jiné, by pro odměnu zřízence bylo obvyklým měsíční nebo roční služné. Nejvyšší soud jde však ještě dále a dává žalobci jako odvolateli za pravdu, že žalovaná byla již podle § 73 (1) zákona č. 1/1907 ř. zák. povinna žalobce k pensijnímu pojištění přihlásiti, byl-li již za účinnosti tohoto zákona pensijnímu pojištění podroben a že by mu za škodu z porušení této povinnosti ručila podle ustanovení občanského zákona o náhradě škody. V tomto směru je sice pravda, že zákon č. 1/1907 ř. z. jest vybudován na zásadě pojištění po samém zákonu, avšak skutečnost tato nesmí být přeceňována. Význam její záleží hlavně v tom, že se pojistný poměr zakládá již vstupem zaměstnancovým do služeb pojištěním povinných, aniž je k tomu třeba přihlášky podle § 73 zákona č. 1/1907 ř. zák. Tím však pojištěnec z pravidla ještě nenabývá nároku na invalidní nebo starobní důchod. K nabytí tohoto nároku je zpravidla kromě jiného třeba, by byla dovršena tak zvaná čekací doba. Ta činila podle § 5 (1) cit. zák. 120 příspěvkových měsíců, celkem tedy 10 let. Před uplynutím této lhůty nemohl zaměstnanec nároku na invalidní nebo starobní důchod z pravidla nabýti. Výjimečnými případy v § 5 (2) není prozatím třeba se zabývat, poněvadž v souzeném případě by šlo o případ pravidelný, který by bylo posuzovati podle § 5 (1). V takovém případě byl by tedy zaměstnanec nabyt nároku na invalidní nebo starobní důchod teprve uplynutím deseti let, kteráž doba mohla počítati nejdříve dnem 1. ledna 1909, kdy zákon nabyt účinnosti. Účinnost tohoto zákona trvala však jen do 30. září 1914, celkem 5 let a 9 měsíců, neboť dnem 1. října 1914 nabylo účinnosti cís. nař. č. 138/1914 ř. zák. Podle toho nemohl po celou dobu účinnosti zákona č. 1/1907 ř. zák. žádný zaměstnanec z pravidla nároku na invalidní nebo starobní důchod nabýti po samém zákonu. Cís. nařízení č. 138/1914 ř. zák. podrželo pro pravidelné případy čekací dobu 120 příspěvkových měsíců, stanovilo však vedle toho také čekací dobu 60 příspěvkových měsíců, po jejichž uplynutí, byly-li ovšem započítatelné, nabýval zaměstnanec nároku na tak zvaný zredukovaný důchod (§ 8 cís. nař.). Aby však služební doba z času účinnosti z předchozího zákona mohla býti do čekací doby započítána, bylo nutno, by zaměstnanec byl k pensijnímu pojištění přihlášen, a to, nestalo-li se tak přede dnem 1. října 1914, kdy cís. nařízení č. 138/1914 ř. z. nabylo účinnosti, musilo se tak státi nejpozději do 31. prosince 1914, jinak byla ona dřívější služební doba pro zaměstnance ztracena (§ 73 (7) cís. nař.). Ručí tedy zaměstnavatel za škodu, která zaměstnanci vznikla tím, že mu opomenutím včasné přihlášky nemohla býti započítána do čekací doby služební doba vykonaná za účinnosti zákona č. 1/1907 ř. z., nejen proto, že zaměstnance nepřihlásil k pojištění v dodatečné lhůtě § 73 (7) cís. nař. č. 138/1914 ř. z., nýbrž i proto, že ho nepřihlásil k pojištění již za účinnosti zákona č. 1/1907 ř. z., neboť, kdyby tak byl učinil, jak k tomu podle § 73 (1) tohoto zákona byl povinen, nebylo by bývalo dodatečné přihlášky podle cís. nařízení třeba a byla by bývala onou přihláškou zjednána možnost, by pensijní ústav při započítání příspěvkových měsíců vzal zřetel na služební dobu vykonanou za účinnosti zákona č. 1/1907 ř. zák. Je tedy dána příčinná souvislost

i mezi opomenutím přihlášky v době účinnosti tohoto zákona a mezi škodou tím zaměstnanci způsobenou. Tím je pro případy pravidelné vyvrácen názor, že pojištěnec za účinnosti zákona čís. 1/1907 ř. z. nabyt práva z pojištění již nastoupením zaměstnání zakládajícího pojistnou povinnost, aniž bylo třeba ho přihlásiti k pensijnímu pojištění. Názor ten by obstál jen ve výminečných případech § 5 (2) téhož zákona, neboť tam není nabytí příslušných nároků pojištných závislým na dovršení určitého počtu příspěvkových měsíců. Než o takový výjimečný případ tu nejde. Z důvodů již uvedených nelze, pokud jde o případy pravidelné, přisvědčiti názoru, že jedinou sankcí, kterou zákon čís. 1/1907 ř. z. stihá opomenutí přihlášky nebo včasné přihlášky, byla sankce trestní podle §§ 82 a 85 tohoto zákona. Uvádí-li tedy odvolací soud, že o ručební povinnosti zaměstnavatelově proti zaměstnanci za účinnosti tohoto zákona nebylo lze mluvit, protože prý zaměstnanec i bez přihlášky byl účasten nároku (pojištného) ze zákona, jest toto odůvodnění jednak bezpodstatné jednak nepřipadné. Byloť doloženo, že v pravidelných případech žádný zaměstnanec za účinnosti zákona čís. 1/1907 ř. z. nároku z pojištění po samém zákonu v pravdě nenabyt a ani nabytí nemohl a mimo to nelze přehlížeti, že žaloba v souzeném případě nebyla podána za účinnosti zákona čís. 1/1907 ř. z. a že tedy jest jí posuzovati i podle právního stavu, jak se v oboru pensijního pojištění vyvinul až do podání žaloby. Učiní-li se tak, nelze najíti důvod, proč by v dotčených případech měla býti vyloučena civilněprávní zodpovědnost zaměstnavatelova za škodu způsobenou zaměstnanci opomenutím přihlášky podle § 73 (1) cit. zákona. Zjistí-li se tudíž ve sporu, že zaměstnavatel, nepřihlásiv zaměstnance podrobeného pojistné povinnosti za účinnosti zákona čís. 1/1907 ř. z. k pensijnímu pojištění, zavinil, že příspěvkové měsíce z téže doby po případě i z doby pozdější nemohly býti zaměstnanci započítány do doby čekací a že mu tím byla způsobena škoda, jest zaměstnavatel zaměstnanci práva i z důvodu opomenutí této přihlášky podle ustanovení občanského zákona o náhradě škody (Dr. Hendrich str. 37). Tím opravuje nejvyšší soud odchýlné názory obsažené nejen v rozsudcích nižších soudů, nýbrž i v rozhodnutích čís. 6528, 6880 sb. n. s. a činí tak ve shodě s rozhodnutím čís. 8995 sb. n. s. Otázkou promlčení žalobního nároku, která nebyla prvním soudem vyřízena, nemůže se ani nejvyšší soud nyní zabývati. I z důvodů odvolacího soudu, pokud zůstaly předchozími vývody nejvyššího soudu nedotčeny, i z těchto vývodů je zřejmo, že důvody, z nichž prvý soud žalobní návrh zamítl, neobstojí, a, poněvadž skutkové okolnosti pro posouzení věci rozhodné nebyly prvním soudem ani probrány, tím méně zjištěny, byl jeho rozsudek podle § 496 čís. 3 c. ř. s. právem zrušen. Je tedy rekurs bezdůvodný.

Čís. 9577.

Novoty ve skutkovém a důkazním přednesu jsou v jednání po vrácení rozepře procesnímu soudu podle §§ 496 nebo 503 čís. 2 a 510 c. ř. s. přípustné jen v rámci důvodů, z nichž byla rozepře vrácena. To platí